

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24   **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	16

СЕКЦІЯ 12. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА

<i>Харитонов Євген Олегович</i> КАТЕГОРІЇ «ЦІННОСТІ», «ПРИВАТНІ ПРАВА» ТА «ІНТЕРЕСИ» У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	18
<i>Давидова Ірина Віталіївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	22
<i>Мінченко Раїса Миколаївна, Мінченко Дар'я Анатоліївна</i> ОБОВ'ЯЗКОВА СИЛА РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.	24
<i>Некіт Катерина Георгіївна</i> СУЧАСНІ РЕГУЛЯТОРНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ЦИФРОВИХ АКТИВІВ.	28
<i>Сафончик Оксана Іванівна</i> ОКРЕМІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	31
<i>Чанишева Аліна Рашидівна</i> МІСЦЕ АКЦЕСОРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СПЛАТИ НЕУСТОЙКИ В СТРУКТУРІ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ВІДНОСИН	33
<i>Адамова Олена Семенівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ДОГОВОРІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ...	36
<i>Бабич Ірина Григорівна</i> ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	39
<i>Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна</i> ОЗНАКИ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	42
<i>Глиняна Катерина Михайлівна</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ.	44
<i>Завальнюк Сергій Володимирович</i> КВАЛІФІКОВАНІ ДЕФЕКТИ ЯК ВИД ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.	47
<i>Зубар Володимир Михайлович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВУ ПРИРОДУ ВЕДЕННЯ ЧУЖИХ СПРАВ БЕЗ ДОРУЧЕННЯ.	48
<i>Калітенко Оксана Михайлівна</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СПАДКОВОГО ПРАВА: НОВІ ОБ'ЄКТИ ТА МОДЕЛІ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ	51
<i>Кривенко Юлія Василівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРАВ КРЕДИТОРІВ У СПАДКОВИХ ВІДНОСИНАХ	53
<i>Матійко Микола Володимирович</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ.	55
<i>Омельчук Олександр Сергійович</i> ЕМОЦІЙНІ ФЕЙКИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРИЯТЯГНЕННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.	59
<i>Orzikh Yurii Hennadiiovych</i> REFLECTIONS ON THE EXPERIENCE OF TRANSLATING UKRAINIAN LEGAL TERMINOLOGY INTO ENGLISH: IN SEARCH OF A COMMON DENOMINATOR	62

особливостей та попередніх медичних показників. Крім того, збереження інформації про захворювання з можливістю обміну між різними медичними установами дозволяє фахівцям у галузі охорони здоров'я ефективніше відстежувати поточні тенденції, що, своєю чергою, пришвидшує біомедичні дослідження та розробку нових ліків;

- по-четверте, у поєднанні з пристроями як джерела для збирання даних у реальному часі, таких як вага, пульс, артеріальний тиск тощо блокчейн може забезпечити ефективний запис та обмін інформацією між учасниками мережі.

Таким чином, технологія блокчейн вирішує проблеми взаємодії та забезпечує перегляд даних про стан здоров'я по всьому світі, де б не була особа. Така система здатна забезпечити комплексне уявлення про дані пацієнта, про стан його здоров'я впродовж усього життя. В рамках децентралізованої, розподіленої системи охорони здоров'я маси людей, постачальники медичних послуг та дослідники можуть бути задіяні та передавати великі обсяги даних, пов'язаних із здоров'ям, з гарантованою безпекою та конфіденційністю. Захист записів, зберігання та обмін даними про здоров'я свідчить про наукове нововведення для просування медичних досліджень, який служить методом розробки нових методів лікування та профілактики нинішніх захворювань.

Ключові слова: Блокчейн, смарт-контракти, охорона здоров'я, конфіденційність, пацієнт, медичні дані, безпека.

Keywords: Blockchain, smart contracts, healthcare, privacy, patient, medical data, security.

Мінченко Раїса Миколаївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
проректор, професор кафедри цивільного права, доктор юридичних наук,
професор, Заслужений юрист України*

Мінченко Дар'я Анатоліївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, магістр
Лондонського університету Queen Mary*

ОБОВ'ЯЗКОВА СИЛА РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Проблема виконання рішень Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) в Україні залишається однією з найбільш актуальних. За даними Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи № 2494 (2023), Україна увійшла до п'ятірки країн, що мають найбільшу кількість невиконаних рішень ЄСПЛ [1]. Поряд з такими державами, як Румунія, Туреччина, Азербайджан та Угорщина,

Україна стикається із серйозними системними проблемами виконання рішень ЄСПЛ, деякі з яких не вирішуються вже більше десяти років. Ці проблеми є наслідком як повномасштабної війни з державою-агресором, так і системних недоліків, що накопичувалися ще до її початку. Як наголошується в Резолюції, хоча війна суттєво ускладнила процес виконання рішень ЄСПЛ, значна частина відповідних порушень виникла задовго до збройної агресії та має глибше історичне коріння.

Нещодавнє рішення Європейського суду з прав людини щодо подій біля Будинку профспілок в Одесі, ухвалене у справі «Вячеславова та інші проти України» (заява № 39553/16 та 6 інших), вказує на системні проблеми, що існували в українській правовій та політичній системі. Це рішення підкреслює труднощі, з якими стикається держава в забезпеченні захисту основних прав людини, зокрема у випадках масових порушень, коли відсутні належні розслідування та превентивні заходи. ЄСПЛ постановив, що Україна має виплатити заявникам різні суми як компенсацію за моральну шкоду, а також за судові витрати та витрати на представництво, як це зазначено в рішенні [2].

Міністерство юстиції України визнає недоліки, виявлені цим рішенням, підкреслюючи необхідність реформ для більш тісної відповідності європейським стандартам правосуддя та прав людини [3].

Нещодавно Уповноважена у справах Європейського суду з прав людини Маргарита Сокоренко наголосила на обов'язковості виконання рішень ЄСПЛ. На її думку держава має зосередитися на усуненні виявлених порушень шляхом впровадження як індивідуальних, так і загальних заходів. Вона підкреслила, що часто саме належне врахування висновків ЄСПЛ у повсякденній практиці державних органів дозволяє запобігти новим порушенням. Як зазначила пані Маргарита, лише «з 1 січня по 31 березня 2025 року ЄСПЛ ухвалив 47 рішень у справах щодо України (...) Значної кількості таких випадків можна було б уникнути за умови повного врахування висновків Суду та дотримання всіх основоположних стандартів ЄСПЛ» [4].

Це підводить до важливого питання обов'язкової сили рішень ЄСПЛ та необхідності дотримання їх приписів державами-членами Ради Європи. Це питання є актуальним як для органів Ради Європи, так і для українських органів, що відповідають за виконання рішень ЄСПЛ.

Згідно з частиною першою статті 46 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція), країни, що підписали Конвенцію, зобов'язуються виконувати остаточні рішення ЄСПЛ у будь-яких справах, де вони є сторонами [5]. Це викликає два ключових питання: що є правовою природою обов'язковості рішень ЄСПЛ і з якого моменту рішення ЄСПЛ стають обов'язковими до виконання.

Обов'язковість судових рішень є основою судочинства, що закріплена в Конституції України, зокрема в частині другій статті 129, де зазначено, що рішення судів мають обов'язкову силу [6]. Однак це стосується тільки рішень національ-

них судів. Питання обов'язковості рішень міжнародних судів, зокрема ЄСПЛ, є складнішим і вимагає іншого підходу.

Конституція України не передбачає прямого виконання рішень міжнародних судових установ без відповідних змін до національного законодавства, але в той же час закріплює право громадян звертатися до таких установ за захистом своїх прав після використання всіх національних засобів захисту. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» (ч. 8 ст. 13) також встановлює, що рішення міжнародних судів є обов'язковими для виконання на території України, якщо це передбачено міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України [7].

Проте, незважаючи на наявність конституційних та законодавчих норм, правова природа обов'язковості рішень ЄСПЛ потребує додаткового аналізу. У контексті міжнародного права обов'язковість виконання рішень ЄСПЛ виникає внаслідок ратифікації Україною Конвенції, що є частиною національного законодавства через статтю 9 Конституції України, яка надає міжнародним договорам верховенство у разі їх суперечності з національними законами.

На відміну від рішень національних судів іноземних країн, рішення ЄСПЛ набувають обов'язкової сили одразу після набуття ними статусу остаточного. Це означає, що рішення ЄСПЛ стають обов'язковими для виконання без необхідності їх підтвердження чи виконання спеціальних процедур визнання в українських судах [8, с. 78]. Однак, як зазначає Н. Є. Блажівська, «рішення ЄСПЛ є констатацією факту порушення прав людини, і тому вони повинні виконуватися безпосередньо державою-відповідачем» [9].

Набрання рішенням ЄСПЛ статусу остаточного залежить від можливості перегляду такого рішення. Так, рішення ЄСПЛ по суті справи у складі комітету ухвалюються лише у випадках, коли покладене в основу справи питання стосовно тлумачення або застосування Конвенції чи Протоколів до неї є предметом усталеної практики ЄСПЛ (ч. 1 ст. 28 Конвенції). У зв'язку з цим Конвенція не передбачає можливості перегляду таких рішень. Тому рішення ЄСПЛ по суті справи, ухвалені у складі комітету, одразу набувають статусу остаточних згідно положень ч. 2 ст. 28 Конвенції [5].

Важливою особливістю є те, що обов'язковість виконання рішень ЄСПЛ має свої межі. Держава може виконати рішення ЄСПЛ лише в рамках того, що є можливим у конкретних обставинах. Наприклад, деякі рішення ЄСПЛ передбачають лише внесення змін до законодавства, а не надання конкретних компенсацій або вжиття інших заходів, які мають практичний ефект.

Окрім фактичного виконання конкретних рішень ЄСПЛ за на користь заявників, згідно зі статтею 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», суди України повинні використовувати рішення ЄСПЛ і його практику як джерело права [10]. Це є частиною імплементації норм Конвенції в українську правову систему. Як зазначає В. Мехдієв, держави-відповідачі також зобов'язані запровадити системні заходи, які не дозволять іншим особам опинитися в ситуації, подібній до тієї,

яку вирішив ЄСПЛ. Після винесення рішення ЄСПЛ єдиний спосіб для держави запобігти подальшим індивідуальним заявам проти неї – це змінити своє внутрішнє законодавство на відповідному національному рівні [11].

Відповідно обов'язковість рішень ЄСПЛ можна розглядати в двох аспектах. Перший – це обов'язковість у вузькому сенсі, тобто необхідність виконання остаточних рішень ЄСПЛ. Другий – це обов'язковість у ширшому сенсі, коли практика ЄСПЛ, а також інші засоби імперативного впливу рішень ЄСПЛ на суспільні відносини враховуються (застосовуються) судами України для розгляду справ, що стосуються прав, гарантованих Конвенцією.

Обов'язковість рішень ЄСПЛ має конвенційний характер і базується на зобов'язаннях, що виникають після ратифікації Україною Конвенції. Рішення ЄСПЛ набувають обов'язкової сили після набуття статусу остаточного і не потребують додаткових процедур підтвердження в національних судах. Обов'язковість рішень ЄСПЛ також розширюється через необхідність врахування його практики під час розгляду справ українськими судами. Для належної імплементації цієї практики в Україні важливо забезпечити глибоке розуміння всього масиву рішень ЄСПЛ, що значно підвищить ефективність правового захисту прав людини на національному рівні.

Список використаних джерел:

1. Implementation of judgments of the European Court of Human Rights: Resolution 2494 (2023). 26.04.2023. URL: <https://pace.coe.int/en/files/31693#trace-1>.
2. European Court of Human Rights. Case of Vyacheslavova and Others v. Ukraine (Application no. 39553/16 and 6 others). 2025. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-8180839-11477923>.
3. Щодо рішення ЄСПЛ у справі «Вячеславова та інші проти України». Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/schodorishennya-espl-u-spraviv-yacheslavova-ta-inshi-proti-ukraini> (дата звернення: 16.04.2025).
4. Маргарита Сокоренко обговорила виклики в імплементації рішень ЄСПЛ щодо захисту прав людини і основоположних свобод. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/margarita-sokorenko-obgovorila-vikliki-v-implementatsii-rishen-espl-schodo-zahistu-prav-lyudini-i-osnovopolojnih-svobod> (дата звернення: 16.04.2025).
5. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
6. Конституція України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
8. Мінченко Д. А. Визнання та виконання рішень іноземних судів: Україна та Англія : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 222 с.

9. Блажівська Н. Є. Правова природа рішень Європейського суду з прав людини. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. 2018. № 2. С. 131-136.

10. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.

11. Mehdiyev V. The Enforcement of European Court of Human Rights Judgments in Council of Europe Member States (December 25, 2024). SSRN. URL: <https://ssrn.com/abstract=5072054>.

Ключові слова: судові рішення, обов'язковість судових рішень, ЄСПЛ, Європейська конвенція, захист прав людини, судовий захист.

Keywords: court decision, binding nature of court decisions, ECHR, European Convention, human rights protection, judicial protection.

Некіт Катерина Георгіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного права, доктор юридичних наук, професор, лектор
та дослідник юридичного факультету університету Мангейму (Німеччина)*

СУЧАСНІ РЕГУЛЯТОРНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ЦИФРОВИХ АКТИВІВ

У повсякденному житті та в більшості наукових досліджень термін «цифрові активи» використовується в широкому сенсі, як загальний термін, який охоплює різні типи об'єктів з різними характеристиками та юридичною природою. Деякі експерти пропонують виділяти серед різноманіття цифрових активів ті, що мають сентиментальну (емоційну) та грошову (економічну) цінність [1]. Наприклад, цифрові фотографії, приватні відео, електронні листи, особисті блоги (які не приносять доходу) тощо можуть бути дуже цінними для тих, хто їх створює, але в більшості випадків не мають користі чи грошової цінності для будь-кого іншого. З іншого боку, криптовалюта, внутрішньоігрові предмети, кредити для онлайн-ігор, цифрові подарункові картки, бали лояльності, доменні імена, облікові записи в соціальних мережах і блоги, які мають значну кількість підписників, цифрові твори мистецтва тощо можуть мати значну грошову цінність [2].

Очевидно, що не всі згадані різноманітні цифрові активи можна кваліфікувати як об'єкти права власності. Зокрема, більшість цифрових об'єктів, які мають переважно сентиментальну цінність, найчастіше є об'єктами права інтелектуальної власності, оскільки фотографії, відео, аудіо, текстові матеріали та документи можна копіювати та відтворювати нескінченну кількість разів (виняток становить конвертація таких файлів у NFT). Тому доцільно було б розрізнити поняття цифрових активів у широкому та вузькому розумінні. У той час як циф-